

Česká republika**USNESENÍ****Ústavního soudu**

Ústavní soud rozhodl mimo ústní jednání a bez přítomnosti účastníků dne 19. června 2012 v senátě složeném z předsedkyně Vlasty Formánkové, soudců Pavla Holländera a Miloslava Výborného, ve věci ústavní stížnosti L. S., právně zastoupené JUDr. Ladislavem Kolačkovským, advokátem se sídlem 110 00 Praha 1, Na Příkopě 859/22, proti rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 31. srpna 2011 č. j. 4 Ads 137/2010-55 a rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 4. srpna 2010 č. j. 41 Ad 21/2010-12 o stanovení starobního důchodu, **takto:**

Návrh se odmítá**O d ů v o d n ě n í**

I.

Vymezení věci dle ústavní stížnosti

Návrhem podaným k doručení Ústavnímu soudu dne 10. listopadu 2011, tj. ve lhůtě stanovené v § 72 odst. 3 zákona č. 182/1993 Sb., ve znění pozdějších předpisů, se stěžovatelka domáhá zrušení rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 31. srpna 2011 č. j. 4 Ads 137/2010-55 a rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 4. srpna 2010 č. j. 41 Ad 21/2010-12 o stanovení starobního důchodu. Uvedenými rozhodnutími obecných soudů se cítí být dotčena v základním právu na přiměřené hmotné zabezpečení ve stáří dle čl. 30 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“), a čl. 68 Úmluvy o minimální normě sociálního zabezpečení Mezinárodní organizace práce č. 102 ve spojení s čl. 12 Evropské sociální charty, a v základním právu na soudní a jinou právní ochranu dle čl. 36 Listiny.

II.

Rekapitulace věci v řízení před obecnými soudy

Rozhodnutím ze dne 4. února 2010 č. j. 485311744 Česká správa sociálního zabezpečení zamítla žádost stěžovatelky o starobní důchod pro nesplnění podmínek zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o důchodovém pojištění“), s přihlédnutím ke Smlouvě mezi Českou republikou

a Slovenskou republikou o sociálním zabezpečení č. 228/1993 Sb. (dále jen „Smlouva o sociálním zabezpečení“), k nálezům Ústavního soudu a k opatření Ministerstva práce a sociálních věcí „Výklad zákona o důchodovém pojištění, popř. předpisů souvisejících. Rozhodnutím ze dne 9. března 2010 č. j. 485311744/315-AHj Česká správa sociálního zabezpečení podle § 88 odst. 8 zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, a § 90 odst. 5 správního řádu zamítla námitky stěžovatelky a prvoinstanční rozhodnutí potvrdila. V odůvodnění rozhodnutí o námitkách uvedla, že judikatura Ústavního soudu formuluje nárok na dorovnání výše starobního důchodu pobíraného od slovenského nositele důchodového pojištění pouze v případech, kdy byl důchod přiznán před vstupem České republiky do Evropské unie, a proto tuto dávku nelze přiznat osobám s nárokem na důchod po dni 1. května 2004, přičemž stěžovatelka splnila podmínky nároku na starobní důchod podle českých právních předpisů ke dni 11. listopadu 2005.

Žalobu stěžovatelky proti tomuto rozhodnutí zamítl Krajský soud v Brně rozsudkem ze dne 4. srpna 2010 č. j. 41 Ad 21/2010-12. V odůvodnění tohoto rozsudku soud uvedl, že žalobkyni byl ode dne 29. prosince 2003 přiznán starobní důchod před dosažením důchodového věku podle § 30 zákona o důchodovém pojištění (dále též „předčasný starobní důchod“). Ode dne 11. listopadu 2005 jí následně byl přiznán starobní důchod podle § 29 zákona o důchodovém pojištění (dále též „řádný starobní důchod“). Žádost žalobkyně o řádný starobní důchod byla podána dne 18. října 2005, tedy po vstupu České republiky do Evropské unie. Dle názoru soudu se jedná o nový nárok na dávku důchodového pojištění, podmínky pro její přiznání a výplatu je nutné posuzovat samostatně a není proto rozhodné, že předčasný starobní důchod byl žalobkyni přiznán před přistoupením České republiky k Evropské unii. Soud dále ve svém rozhodnutí uvedl, že Česká správa sociálního zabezpečení při rozhodování o žádosti stěžovatelky o řádný starobní důchod ze dne 18. října 2005 musela přihlížet k tomu, že ustanovení čl. 20 Smlouvy o sociálním zabezpečení, které stanovilo kritérium pro rozdělení československých dob pojištění, je obsaženo v příloze III Nařízení Rady (EHS) 1408/71 ze dne 14. června 1971, o aplikaci soustav sociálního zabezpečení na osoby zaměstnané, samostatně výdělečně činné a jejich rodinné příslušníky pohybující se v rámci Společenství (dále jen „nařízení“), a je tedy součástí aplikovatelných norem evropského práva. Postupovala proto správně, když při přiznání řádného starobního důchodu žalobkyni ode dne 11. listopadu 2005 vycházela z § 29 písm. a) zákona o důchodovém pojištění a čl. 46 odst. 2 nařízení. Ke dni rozdělení České a Slovenské Federativní republiky (dále jen „ČSFR“) stěžovatelka pracovala na území Slovenské republiky a při aplikaci čl. 20 Smlouvy o sociálním zabezpečení tak na ni musí být pohlíženo jako na jakoukoliv jinou osobu pohybující se v rámci Evropské unie, která byla po určitou dobu zaměstnána v cizině a podléhala tak systému sociálního zabezpečení jiné země. Z tohoto důvodu nemůže mít stěžovatelka podle soudu nárok na dorovnání výše důchodu pobíraného od slovenského nositele důchodového pojištění.

Proti tomuto rozsudku podala stěžovatelka kasační stížnost z důvodu tvrzené nezákonnosti spočívající v nesprávném posouzení právní otázky soudem v předcházejícím řízení, který je uveden v § 103 odst. 1 písm. a) soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s.“). V první kasační námitce vyjádřila nesouhlas se závěrem soudu, podle něhož nebylo v dané věci rozhodující přiznání předčasného starobního důchodu. Členění na předčasný a řádný starobní důchod je dle ní totiž v teorii i praxi používáno jen pro rozlišení starobního důchodu podle příslušných ustanovení zákona o důchodovém pojištění a nejedná se tak o právní terminologii, protože předčasný

starobní důchod představuje starobní důchod, což ostatně vyplývá i z § 4 zákona o důchodovém pojištění, který používá toliko jeden pojem „starobní důchod“. Ze skutečnosti, že starobní důchod jí byl přiznán dne 29. prosince 2003, tedy před přistoupením České republiky k Evropské unii, stěžovatelka v kasační stížnosti dovozuje svůj nárok na dorovnání výše starobního důchodu, jenž pobírá od slovenského nositele důchodového pojištění. Podle další stížnostní námitky by stěžovatelce vznikl tento nárok i v případě, že by jí byl starobní důchod přiznán ke dni 11. listopadu 2005, tedy po vstupu České republiky do Evropské unie. Upozorňuje na skutečnost, že je sice nesporné, že její zaměstnavatel měl ke dni rozdělení ČSFR sídlo na území Slovenské republiky a doby důchodového zabezpečení získané před tímto dnem se tak podle čl. 20 Smlouvy o sociálním pojištění považují za slovenské doby důchodového zabezpečení, s odkazem na nálezy Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 298/06, IV. ÚS 158/04 a II. ÚS 405/02 argumentuje tvrzením, že společný stát měl do konce roku 1992 jednotný systém důchodového zabezpečení, a proto z hlediska tehdejšího práva bylo irelevantní, ve které části Československa byl občan zaměstnán, respektive kde měl sídlo jeho zaměstnavatel, protože dle judikatury Ústavního soudu na dobu zaměstnání pro zaměstnavatele se sídlem ve slovenské části československého státu nelze nahlížet jako na zaměstnání v cizině. Jelikož takové rozlišování mezi občany České republiky je Ústavním soudem považováno za diskriminující, neboť není podloženo objektivními a rozumnými důvody, stěžovatelka vyslovuje názor, dle něhož s ohledem na zásadu právní jistoty a legitimního očekávání tedy nemůže jít rozpad Československa k její tíži a doba důchodového zabezpečení odpracovaná před jeho zánikem musí být zohledněna při stanovení výše jejího českého starobního důchodu. Poukaz soudu a České správy sociálního zabezpečení na nařízení nepovažuje ve své kasační stížnosti za přílehlavý, neboť nemá žádný vliv na povinnosti vyplývající z čl. 20 Smlouvy o sociálním zabezpečení, který je podle čl. 2 a přílohy č. III nařízení nadále aplikovatelný na problematiku posuzování nároků na důchod občanů České republiky, jejichž zaměstnavatel měl ke dni 31. prosince 1992 sídlo na území Slovenské republiky jako součásti ČSFR, protože na daný případ relevantní evropské právo nedopadá. Dále stěžovatelka namítla, že aplikace nařízení představuje porušení principů evropského práva, které mají přednost před jeho sekundárními právními předpisy. V tomto ohledu považuje za relevantní princip právní jistoty, zákaz retroaktivity a ochranu nabytých práv. U nově přistupujících států jsou normy evropského práva účinné dnem vstupu do Evropské unie, pokud zde neexistuje explicitní přechodné ustanovení. Použití nařízení na dobu před vstupem České republiky do Evropské unie považuje za příklad pravé retroaktivity, neboť v dané věci jím došlo ke zkrácení jejich nabytých práv. Ústavní soud sice doposud dle ní řešil pouze případy vzniku nároku na důchod před přistoupením České republiky k Evropské unii, v nichž konstatoval, že aplikace evropského práva by představovala porušení zákazu retroaktivity a ochrany nabytých práv, nevyloučil ale, že se zákaz retroaktivity vztahuje i na nároky vzniklé po vstupu České republiky do Evropské unie. Dle názoru stěžovatelky se zákaz retroaktivity musí uplatnit i v dané věci, neboť aplikace nařízení by dopadala na pevně stanovenou situaci představující získání doby pojištění v období existence Československa, jehož rozpad nemohl nikdo předvídat, takže tato okolnost nemůže jít k její tíži. Stěžovatelka také namítla, že aplikací evropského práva namísto respektování judikatury Ústavního soudu dochází k porušení čl. 6 a čl. 46 nařízení, která zakotvují výjimku z jeho působnosti na případy, kdy dosavadní smlouvy o sociálním zabezpečení uzavřené mezi členskými státy poskytovaly vyšší standard. Konečně stěžovatelka namítla, že Ústavní soud v těchto případech dovodil nárok na vyrovnávací přírůstek k úhrnu dílčího starobního důchodu přiznaného českým nositelem důchodového pojištění a dílčího starobního

důchodu přiznaného slovenským nositelem důchodového pojištění, a to do výše předpokládaného důchodu, který by byl žadateli přiznán, pokud by všechny doby zaměstnání z období československého státu byly považovány za doby české. Nezakotvení vyrovnávacího přídatku v zákoně o důchodovém pojištění přitom dle jejího názoru nemůže mít za následek nemožnost občana České republiky se této dávkou domoci.

Kasační stížnost stěžovatelky do předmětného rozhodnutí krajského soudu Nejvyšší správní soud rozsudkem ze dne 31. srpna 2011 č. j. 4 Ads 137/2010-55 zamítl. Poukázal v něm na usnesení ze dne 23. září 2009 č. j. 3 Ads 130/2008-107, jímž ve skutkově obdobné věci předložil Soudnímu dvoru Evropské unie (dále jen „ESD“) předběžné otázky, týkající se jejího pochránění pod rámec úpravy evropského práva.

Nejvyšší správní soud ve věci, v níž předložil ESD předběžné otázky, pak rozhodl rozsudkem ze dne 25. srpna 2011 č. j. 3 Ads 130/2008-204, v němž dospěl k závěru, dle něhož pro posouzení nároků na dávky vzniklých po 30. 4. 2004 s přihlédnutím k nálezu Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 1009/08 a v důsledku rozhodnutí ESD ze dne 22. 6. 2011 č. C - 399/09 neexistuje žádné vnitrostátní pravidlo, jež by bylo možno považovat za závazné a na jehož základě by měl nositel pojištění povinnost provádět zápočet dob zaměstnání získaných účastníky důchodového zabezpečení bývalé ČSFR do 31. 12. 1992 v českém systému důchodového pojištění ve větším rozsahu, než určuje čl. 20 Smlouvy, na základě státního občanství a trvalého pobytu žadatele o důchod. Jinými slovy vyjádřeno, Nejvyšší správní soud dospěl v předmětném rozsudku k závěru, že se v daný okamžik neuplatní vnitrostátní pravidlo konstituované Ústavním soudem, které umožňuje při posouzení nároku na dávku ve stáří i stanovení její výše nad rámec čl. 20 odst. 1 Smlouvy plně započítat doby zaměstnání získané v systému důchodového zabezpečení bývalé ČSFR do 31. 12. 1992 na základě českého občanství a trvalého pobytu na území České republiky. Zároveň tento judikát odkázal na nálezy Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 50/04 a Pl. ÚS 19/08, v nichž se Ústavní soud přihlásil k doktríně zastávané Spolkovým ústavním soudem (Solange) a na jejím základě dovedl, že může zasáhnout i do věci, která byla řešena v rámci výkonu pravomocí přenesených na Evropskou unii. Podle Ústavního soudu nemůže delegace pravomocí vnitrostátních orgánů trvat v případě, kdy je vykonávají nad rámec pravomocí Evropské unie. V těchto případech by komunitární akty byly na území České republiky neaplikovatelné a příslušných pravomocí by se opětovně ujaly české vnitrostátní orgány. Proto podle Nejvyššího správního soudu není nikterak dotčeno oprávnění Ústavního soudu v rámci případného řízení o ústavní stížnosti znovu posoudit spornou právní otázku, která byla předmětem rozhodování o předběžných otázkách, a na požadavku uplatňování svého pravidla i nadále trvat. To je dle Nejvyššího správního soudu jeho nesporná a na vnitrostátní úrovni nikým nezpochybňovaná pravomoc, vyplývající z jeho role strážce ústavnosti a suverenity České republiky. Takový nálezy by pak byl přímo i precedenčně závazný jak pro českého nositele důchodového pojištění, tak i pro všechny obecné soudy.

V posuzované věci stěžovatelky L. S. Nejvyšší správní soud, vycházející ze svého rozhodnutí ze dne 25. srpna 2011 č. j. 3 Ads 130/2008-204, dovedl, že při posouzení nároku stěžovatelky na starobní důchod a jeho výši z českého systému důchodového pojištění nemohou být doby zaměstnání získané do 31. prosince 1992 považovány za české doby zaměstnání toliko na základě stěžovatelčina českého státního občanství a jejího trvalého pobytu na území České republiky. Za tohoto stavu věci dle účastníka řízení před Ústavním soudem tak uvedené doby zaměstnání mohly být zahrnuty mezi

české doby důchodového pojištění jen v případě, že by se ve smyslu čl. 20 odst. 1 Smlouvy o sociálním zabezpečení ke dni rozdělení ČSFR nacházelo sídlo zaměstnavatele stěžovatelky na území České republiky, přičemž taková situace však v posuzované věci nenastala – z obsahu správního spisu je totiž nepochybné, že stěžovatelka ke dni 31. prosince 1992 byla zaměstnankyní státního podniku Výzkumného ústavu textilní chemie se sídlem v Žilině. Jelikož stěžovatelka nebyla k rozhodnému dni zaměstnankyní ČSD, Správy přepravních tržeb a ani jako zaměstnankyně státního podniku se sídlem na Slovensku svoji práci fakticky nevykonávala na území České republiky, nemůže se na ni vztahovat meritorní směrnice ředitelky České správy sociálního zabezpečení ze dne 1. dubna 2008, č. 3/2008, ani dohoda českého a slovenského nositele důchodového pojištění uzavřená podle čl. 26 Smlouvy o sociálním zabezpečení, které jako jediné by i podle rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 25. srpna 2011 č. j. 3 Ads 130/2008-204 mohly i za současného stavu případně prolomit pravidlo obsažené v čl. 20 odst. 1 Smlouvy o sociálním zabezpečení. Účastník řízení dále nesouhlasí s tvrzením stěžovatelky, že jí v dané věci vznikl nárok na starobní důchod před přistoupením České republiky k Evropské unii. Odkazuje na obsah správního spisu, z něhož vyplývá, že rozhodnutím České správy sociálního zabezpečení ze dne 11. března 2005 č. 485311744 byl stěžovatelce od 29. prosince přiznán starobní důchod před dosažením důchodového věku podle § 30 zákona o důchodovém pojištění, následně pak rozhodnutím ze dne 23. února 2006 č. 485311744 Česká správa sociálního zabezpečení přiznala stěžovatelce důchod po dosažení důchodového věku podle § 29 zákona o důchodovém pojištění, čímž byly současně splněny podmínky nároku na výplatu více důchodů téhož druhu, v důsledku čehož byl stěžovatelce ode dne 11. listopadu 2005 vyplácen jen starobní důchod přiznaný po dosažení důchodového věku, který byl vyšší než starobní důchod přiznaný před dosažením důchodového věku (což vyplývá z § 58 věty první zákona o důchodovém pojištění, ve znění účinném ke dni 11. listopadu 2005). Dnem této úpravy výplaty důchodů pro jejich souběh však současně podle věty třetí téhož ustanovení zanikl stěžovatelce nárok na starobní důchod přiznaný před dosažením důchodového věku. Následně stěžovatelka získala české státní občanství, což vyplývá z výpisu z centrální evidence obyvatel, dle něhož jí byl zrušen pobyt cizince až ke dni 8. 9. 2008. Dne 1. září 2009 požádala stěžovatelka o dorovnání rozdílu mezi důchody, které pobírá z České republiky a Slovenské republiky, a to na základě shora uvedeného pravidla konstituovaného Ústavním soudem. Tato žádost o poskytnutí vyrovnávacího příspěvku se však dle Nejvyššího správního soudu mohla logicky vztahovat pouze k starobnímu důchodu přiznanému podle § 29 zákona o důchodovém pojištění ode dne 11. listopadu 2005, neboť nárok na důchod podle § 30 téhož zákona již zanikl. Z toho účastník řízení dovozuje, že předmětem nyní projednávané věci je dávka důchodového pojištění přiznaná po vstupu České republiky do Evropské unie, na kterou se pravidlo stanovené nálezy Ústavního soudu v daný okamžik neuplatňuje. Za této situace se již Nejvyšší správní soud nezabýval tím, zda podmínka českého občanství, která byla stanovena pravidlem Ústavního soudu pro umožnění plného započtení doby zaměstnání získané do 31. prosince 1992 nad rámec čl. 20 Smlouvy o sociálním zabezpečení, musela být splněna již ke dni přiznání důchodu stěžovatelce po dosažení jejího důchodového věku, nebo zda postačovalo, že tato podmínka byla splněna ke dni podání žádosti o vyrovnávací příspěvek. Pro uvedené v předmětné věci účastník řízení nepovažoval za možné doby zaměstnání získané stěžovatelkou do 31. prosince 1992 považovat za české doby důchodového pojištění, pročež dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná, na základě čehož ji podle § 110 odst. 1 věty druhé s. ř. s. zamítl.

III.

Rekapitulace stížnostních bodů a petitu ústavní stížnosti

Stěžovatelka v ústavní stížnosti opakuje argumentaci obsaženou v kasační stížnosti, a to zejména ve vztahu k interpretaci pojmů „předčasného“ a „řádného“ starobního důchodu a jejich právních následků. Z pohledu ústavněprávního pak podrobně odkazuje na judikaturu Ústavního soudu, již považuje za relevantní pro posouzení dané věci: zejména reprodukuje obsah nálezů sp. zn. I. ÚS 294/06, I. ÚS 1375/07, jakož i Pl. ÚS 50/04 a Pl. ÚS 19/08.

Pro uvedené, tj. pro porušení základního právu na přiměřené hmotné zabezpečení ve stáří dle čl. 30 Listiny a čl. 68 Úmluvy o minimální normě sociálního zabezpečení Mezinárodní organizace práce č. 102 ve spojení s čl. 12 Evropské sociální charty, a základního práva na soudní a jinou právní ochranu dle čl. 36 Listiny, domáhá se zrušení rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 31. srpna 2011 č.j. 4 Ads 137/2010-55 a rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 4. srpna 2010 č.j. 41 Ad 21/2010-12 o stanovení starobního důchodu.

IV.

Rekapitulace podstatných částí vyjádření účastníka řízení

Na základě výzvy Ústavního soudu podle § 42 odst. 4 a § 76 odst. 1 zákona č. 182/1993 Sb., ve znění pozdějších předpisů, podal k předmětné ústavní stížnosti vyjádření účastník řízení. Vyjádření bylo Ústavnímu soudu doručeno dne 2. prosince 2011. Uvádí se v něm, že v posuzované věci dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že doby zaměstnání získané stěžovatelkou do 31. 12. 1992 nelze považovat za české doby důchodového pojištění. V tomto směru vycházel senát 3 Ads rozhodující ve věci z rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 8. 2011 č.j. 3 Ads 130/2008-204, který byl vydán ve věci, v níž byly položeny ESD předběžné otázky. Za této situace je ve vyjádření vysloveno přesvědčení, že v řízení před soudy nebyla porušena základní práva stěžovatelky. S odkazem na nálezy Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 50/04 a Pl. ÚS 19/08 účastník řízení dále uvádí, že vyslovení neaplikovatelnosti rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 22. června 2011 č. C-399/09 náleží do výlučné kompetence Ústavního soudu, protože Nejvyšší správní soud nemá k vyloučení použití uvedeného aktu aplikace práva Evropské unie na území České republiky žádnou pravomoc, a proto se nebude k tomuto možnému postupu navrženému v ústavní stížnosti jakkoliv vyjadřovat. S ohledem na skutečnost, že účastník ve vyjádření neuvádí ve srovnání s odůvodněním svého rozhodnutí žádné nové skutečnosti a že tudíž žádná v něm obsažená okolnost není východiskem pro vyvození nosných důvodů předmětného usnesení Ústavního soudu, nebyl dán důvod zaslání vyjádření stěžovatelce k případné replice.

VII.

Posouzení ústavnosti interpretace a aplikace ve věci relevantního jednoduchého práva

K problematice ústavnosti posuzování důchodových nároků státních občanů České republiky na vyrovnávací příspěvek s ohledem na doby zaměstnání u zaměstnavatelů se sídlem na Slovensku do 31. prosince 1992, tj. před rozdělením

ČSFR, se Ústavní soud vyjádřil v řadě svých rozhodnutí (viz nálezy sp. zn. II. ÚS 405/02, III. ÚS 252/04, IV. ÚS 158/04, IV. ÚS 301/05, IV. ÚS 298/06, I. ÚS 365/05, II. ÚS 156/06, IV. ÚS 228/06, I. ÚS 366/05, I. ÚS 257/06, I. ÚS 1375/07, Pl. ÚS 4/06, III. ÚS 939/10, Pl. ÚS 5/12, usnesení sp. zn. III. ÚS 1012/10).

Ústavní soud toliko připomíná a opakuje, že jejich tenorem je respektování ústavního principu rovnosti, tj. vyloučení neodůvodněné nerovnosti, v daném případě mezi občany České republiky. Již v nálezu sp. zn. Pl. ÚS 31/94 Ústavní soud deklaroval akceptaci mezinárodně uznávané zásady, dle které ratifikací mezinárodních smluv nejsou dotčena výhodnější práva, ochrana a podmínky poskytované a zaručené vnitrostátním zákonodárstvím. V případě, v němž speciální inkorporační norma obsažená v § 61 zákona č. 155/1995 Sb. zakládá přednost mezinárodní smlouvy před vnitrostátním právem, kdy je aplikace práva tudíž ovládána výkladovým pravidlem *lex specialis derogat legi generali*, jelikož Ústavní soud není nadán pravomocí posuzovat ústavnost ratifikovaných mezinárodních smluv, musí uvedený výkladový princip o přednosti speciální před obecnou úpravou ustoupit principu ústavnímu, dopadajícímu na aplikaci a interpretaci relevantního jednoduchého práva, a to principu jeho ústavně konformní interpretace a aplikace. V posuzované věci tímto ústavním principem je základní právo plynoucí z ústavního principu rovnosti občanů a vyloučení jejich neodůvodněného odlišování v právech. Jak bylo již uvedeno, k účelu Smlouvy se pak explicitně Ústavní soud vyslovil v nálezu sp. zn. I. ÚS 1375/07. Uvedl, že „smyslem uzavření mezinárodní smlouvy nemůže být krácení důchodových nároků vlastním občanům, kterým vyšší důchodový nárok vzniká nezávisle na takové smlouvě podle vnitrostátních předpisů“. Za ústavně nepřijatelnou diskriminaci jedné vůči jiným skupinám občanů České republiky označil nerovnost založenou „jen v důsledku specifické okolnosti, mající svůj původ v zániku tehdejší česko-slovenské federace“. Podle nálezu sp. zn. IV. ÚS 228/06 skutečnost, že Česká republika uzavřela se Slovenskou republikou smlouvu o provádění sociálního zabezpečení (Smlouva o sociálním zabezpečení mezi Českou republikou a Slovenskou republikou, publikována pod č. 228/1993 Sb.), nemůže být na újmu českému občanovi ve výši jeho důchodových nároků, byť byl zaměstnán ke dni rozdělení ČSFR na Slovensku.“ V nálezu sp. zn. I. ÚS 1375/07 pak úvahy předchozí sumarizoval takto: „Otázkou aplikace Smlouvy se Ústavní soud zabýval již ve svých rozhodnutích sp. zn. II. ÚS 405/02 a sp. zn. III. ÚS 252/04, k jeho závěrům a zejména pak k jejich výkladu se Ústavní soud vyjádřil podrobně v nálezu pléna ze dne 20. 3. 2007 sp. zn. Pl. ÚS 4/06. V uvedených rozhodnutích konstatoval, že Česká republika a Slovenská republika vznikly k 1. 1. 1993 rozdělením společného československého státu. Tento společný stát charakterizoval jednotný systém důchodového pojištění. Z hlediska tehdejšího práva bylo právně irelevantní, ve které části československého státu občan byl zaměstnán, resp. kde měl sídlo jeho zaměstnavatel.“

Pro posouzení předmětné věci je pak základní otázka, vztahují-li se uvedené teze i na její skutkové okolnosti. Ústavní soud za tyto považuje skutečnosti plynoucí ze správního spisu, dle nichž rozhodnutím České správy sociálního zabezpečení ze dne 11. března 2005 č. 485311744 byl stěžovatelce od 29. prosince 2005 přiznán starobní důchod před dosažením důchodového věku podle § 30 zákona o důchodovém pojištění, následně pak rozhodnutím ze dne 23. února 2006 č. 485311744 Česká správa sociálního zabezpečení přiznala stěžovatelce důchod po dosažení důchodového věku podle § 29 zákona o důchodovém pojištění, čímž byly současně splněny podmínky nároku na výplatu více důchodů téhož druhu, v důsledku čehož byl stěžovatelce ode dne 11. listopadu 2005 vyplácen jen starobní důchod přiznaný po dosažení důchodového

věku, který byl vyšší než starobní důchod přiznaný před dosažením důchodového věku (což vyplývá z § 58 věty první zákona o důchodovém pojištění, ve znění účinném ke dni 11. listopadu 2005). Dnem této úpravy výplaty důchodů pro jejich souběh však současně podle věty třetí téhož ustanovení zanikl stěžovatelce nárok na starobní důchod přiznaný před dosažením důchodového věku. Dle zjištění soudů z výpisu z centrální evidence obyvatel vyplývá, že stěžovatelce byl zrušen pobyt cizince ke dni 8. 9. 2008, tj. nabyla české státní občanství po tomto datu. Tuto skutečnost Ústavní soud ověřil z opisu Listiny o udělení státního občanství č. j. VS-5377/53/2-2007 ze dne 27. června 2008, z níž plyne, že stěžovatelka složila státoobčanský slib dne 8. září 2008 – tímto dnem dle § 7 a § 12 odst. 1 zákona č. 40/1993 Sb. pak nabyla státní občanství České republiky. Následně dne 1. září 2009 požádala stěžovatelka o dorovnání rozdílu mezi důchody, které pobírá z České republiky a Slovenské republiky, a to na základě shora uvedeného pravidla konstituovaného Ústavním soudem.

Ústavní soud ve své předchozí judikatuře uznal důchodové nároky na vyrovnávací příspěvek s ohledem na doby zaměstnání u zaměstnavatelů se sídlem na Slovensku do 31. prosince 1992, tj. před rozdělením ČSFR, nejen státním občanům České republiky dle § 1 odst. 1 zákona č. 40/1993 Sb., o nabývání a pozbývání státního občanství České republiky, nýbrž i státním občanům České republiky, kteří občanství nabyli po 1. lednu 1993 (viz nález sp. zn. III. ÚS 252/04). V žádné z posuzovaných věcí Ústavní soud ale pod rámec důchodových nároků na vyrovnávací příspěvek s ohledem na doby zaměstnání u zaměstnavatelů se sídlem na Slovensku do 31. prosince 1992 nepodřadil případ, v němž k získání státního občanství došlo po vzniku důchodových nároků. Uvedený rozdíl nutno považovat za relevantní. Účelem ochrany ústavního principu rovnosti v základním právu na přiměřené hmotné zabezpečení ve stáří je zajistit jeho dodržení při vzniku nároků plynoucích z důchodového pojištění a kompenzovat tím občanům neodůvodněnou nerovnost. To neplatí ale v případech, následuje-li nabytí občanství teprve po vzniku daného nároku, jelikož takováto neodůvodněná nerovnost v čase vzniku nároku nenastala.

Pro výše uvedené byl návrh jako zjevně neopodstatněný odmítnut [§ 43 odst. 2 písm. a) zákona č. 182/1993 Sb., ve znění pozdějších předpisů].

Poučení: Proti usnesení Ústavního soudu není odvolání přípustné.

V Brně dne 19. června 2012

Vlasta Formánková
předsedkyně senátu Ústavního soudu